سیاست

محور کارگزاران–مشارکت ۴

دولت کم‌خواب ۵

سیاست بین‌الملل

گویی دنیا به آخر رسیده بود ۶

استقرار ۵۰۰۰ سرباز اروپایی در لبنان ۷

سیاست بین‌الملل

تلاش حزب کارگر برای بلر ۸

هند در صحنه جهانی مستقر می‌شود ۹

بنگاه‌ها

تولید وانت چینی فوتون ۱۰

شورای امنیت اواخر شهریور در مورد ایران گفت‌وگو می‌کند

گروه سیاسی: سفیر انگلیس در سازمان ملل از احتمال گفت‌وگوهای شورای امنیت سازمان ملل در مورد برنامه هسته‌ای ایران در اواخر شهریورماه (اواسط سپتامبر) خبر داد. براساس این گزارش گفت‌وگوهای مذکور دو هفته پس از پایان ضرب‌الاجل شورای امنیت درباره ایران (نهم شهریور) برگزار خواهد شد. زمان مذکور از آن جهت برای گفت‌وگو در مورد ایران در نظر گرفته شده است که به گفته امیر جونزپری، ۱۵ عضو شورای امنیت ابتدا باید گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را درباره پایبندی ایران به تعلیق غنی‌سازی اورانیوم ارزیابی کنند. چرا که شورای امنیت در قطعنامه ۱۶۹۶ تا امروز به ایران فرصت داده بود تا تمامی فعالیت‌های هسته‌ای‌اش را متوقف کند. ۲۴ شهریور همزمان با حضور روسای جمهور و وزرای خارجه کشورهای سراسر جهان در نیویورک برای حضور در نشست مجمع عمومی سازمان ملل خواهد بود. در همین حال به گفته دیپلمات‌ها یونان که ریاست دوره‌ای شورای امنیت را به جای فنلاند در ماه سپتامبر عهده‌دار خواهد شد، هیچ زمانی را برای گفت‌وگوی شورای امنیت در مورد ایران تعیین نکرده است. امیر جونزپری سفیر انگلیس در سازمان ملل افزود: انتظار دارم فعالیت‌های شورای امنیت ۲۴ شهریور که دولت‌ها دیدگاهی روشن‌تر از این مسئله خواهند داشت، از سر گرفته شود. اشاره او به این زمان به دلیل ارائه گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در مورد ایران است که ظاهراً قرار است امروز همزمان با پایان مهلت شورای امنیت سازمان ملل متحد به تهران منتشر شود. به همین دلیل دیپلمات‌ها بر این نظرند که گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مبتنی بر عدم همکاری ایران با بازرسان آژانس خواهد بود، چرا که به گفته آنها ایران هنوز اطلاعات مورد درخواست آژانس را به آنها ارائه نکرده است. به گزارش مهر آنها همچنین اظهار داشته‌اند که ایران اوایل ماه جاری میلادی جلوی بازرسان آژانس را برای دیدار از یک سایت زیرزمینی در نطنز گرفته است و این دلیلی بر عدم همکاری ایران با بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی است. این در حالی است که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی روز سه‌شنبه به‌رغم اظهارنظرهای مقامات آمریکا در مورد مجتمع تولید آب سنگین اراک مبنی بر سنگین‌تر شدن پرونده هسته‌ای ایران اعلام کرد که این مجتمع به صورت رسمی تحت ممنوعیت این آژانس و شورای امنیت سازمان ملل متحد قرار ندارد. به گزارش مهر آژانس بین‌المللی انرژی اتمی البته بر این نکته نیز تاکید کرده که سوخت هسته‌ای تولید شده در مجتمع آب سنگین اراک می‌تواند برای تولید انرژی اتمی و هم پالایش‌های بعدی جهت ساخت سلاح پلوتونیومی مورد استفاده قرار گیرد.

■ **اتحادیه اروپا و رابطه مناسب با ایران**

از سوی دیگر فنلاند که عهده‌دار ریاست دوره‌ای اتحادیه اروپا است اعلام کرد که این اتحادیه خواستار رابطه مناسب و گسترده با ایران است. به گزارش ایرنا ارکی تومیویا وزیر خارجه فنلاند این مطلب را در دیدار روز گذشته‌اش با سعید جلیلی معاون اروپا و آمریکای وزارت خارجه ایران اعلام کرد. با این وجود کمیسیونر روابط خارجی اتحادیه اروپا دیروز گفت که امکان دارد ایران در صورت اصرار بر دفاع از حقوق هسته‌ای‌اش با تحریم روبه‌رو شود. به گزارش ایسنا بنیتا فررو والدنر افزود درباره محدودیت‌های احتمالی در مورد ایران فکر شده است، اما اعمال آنها به تصمیم شورای امنیت سازمان ملل بستگی دارد.

■ **درهای مذاکره باید باز بماند**

اما در حالی که امیر جونزپری سفیر انگلیس در سازمان ملل در خصوص سخنان فیلیپ دوست‌بلازی وزیر خارجه فرانسه مبنی بر آمادگی مذاکره با ایران بر این نظر است که برای باز بودن مذاکرات و آغاز آن مذاکرات لازم است ایرانی‌ها تصمیمی روشن در خصوص تعلیق غنی‌سازی، تحقیق و توسعه را اتخاذ کنند و ما تا این زمان چنین چیزی را شاهد نبوده‌ایم. دومینیک دوویلپن نخست‌وزیر فرانسه دیروز در چهاردهمین نشست سالانه سفرای (خارجی) فرانسه در پاریس، خطاب به جامعه بین‌المللی تاکید کرد: درهای مذاکره درباره پرونده هسته‌ای ایران باید باز بماند. به گزارش ایرنا، نخست‌وزیر فرانسه درعین حال گفت که پاسخ ایران به بسته پیشنهادی غرب به ویژه در آنجا که به تعلیق فعالیت‌های غنی‌سازی مربوط می‌شود رضایت‌بخش نبوده است. او افزود: در برابر چنین وضعیتی خیلی مهم است که جامعه بین‌المللی اتحاد و قاطعیت خود را حفظ کند و در عین حال درها را برای امکان هر گونه مذاکره با ایران باز بگذارد.

■ **اعلام آمادگی دوباره برای مذاکره**

در همین حال به گزارش ایرنا، علی لاریجانی دبیر شورای عالی امنیت ملی روز سه‌شنبه در دیدار با فیلیپ گونزالس نخست‌وزیر اسبق اسپانیا یک بار دیگر آمادگی ایران را برای ازسرگیری مذاکره با گروه ۱+۵ اعلام کرد. هنوز زمان دقیق گفت‌وگوهای سازمان ملل در مورد برنامه‌های هسته‌ای ایران (۱۶ شهریور یا ۲۴ شهریور) مشخص نشده است.

لاریجانی اوایل هفته آینده با سولانا دیدار می‌کند

ایسنا: علی لاریجانی دبیر شورای عالی امنیت ملی اوایل هفته آینده با خاویر سولانا رئیس سیاست خارجی اتحادیه اروپا دیدار می‌کند. یک مقام مسئول با اعلام این خبر درباره اینکه آیا این دیدار آغاز مذاکرات ایران با کشورهای ۱+۵ پس از ارائه پاسخ ایران محسوب می‌شود، اظهار داشت: این دیدار برای انجام گفت‌وگوها درباره برخی ابهامات و تعیین شرایط مناسب برای آغاز مذاکرات با کشورهای ۱+۵ بر سر بسته پیشنهادی است. وی درخصوص آمادگی ایران برای بحث درباره تعلیق فعالیت‌های صلح‌آمیز هسته‌ای کشور در چارچوب مذاکراتی منطقی و معقول گفت: ایران اعلام کرده است که در مسیر مذاکرات معقول هر چیزی قابل بحث است و موضوع تعلیق یکی از این مباحث است.

چالش‌های سیاسی و حقوقی دریای خزر

مسعود گودرزی

دریای خزر به عنوان بزرگترین دریای بسته جهان با موقعیتی ویژه اوراسیا را به وسیله ایران به خاورمیانه متصل می‌کند. نام بین‌المللی این دریا کاسپین (Caspian) که عرب‌ها به آن بحرالقزوین یا حوض‌القزوین و پارسیان آن را به نام دریای خزر (دریای مازندران) می‌شناسند. کاسپ‌ها اقوام قدیمی ساکن جنوب دریای خزر یعنی شمال ایران و خزر نام اقوام ساکن در شمال این دریا در روسیه و قسمتی از قزاقستان بوده که نام این حوزه آبریز نیز از همین هویت جغرافیایی و تاریخی گرفته شده است. امروزه ایران، روسیه، قزاقستان، آذربایجان و ترکمنستان کشورهای همجوار این دریا هستند که وجود انرژی نفت و گاز، ذخایر معدنی و ماهی‌های کمیابی مانند خاویار بر اهمیت این دریای بسته افزوده است. ایران با توجه به سواحل دریای عمان و خلیج فارس همچنین در اختیار داشتن راه‌های ارتباطی و خطوط راه‌آهن بافق – مشهد یا چابهار در مقابل کشورهای محصور در خشکی حوزه خزر و آسیای مرکزی در یک موقعیت ویژه و برتری قرار دارد. به علاوه ایران با قرار داشتن در یک بیضی راهبردی انرژی خزر– خلیج‌فارس می‌تواند یک اهمیت ژئواکونومیک را برای ژاپن، چین، شرق دور و حتی اروپا برای خود رقم زند. به عقیده بسیاری از کارشناسان منابع نفت این منطقه به ۲۰۰ میلیارد بشکه یعنی بیشتر از نفت شمال (۱۷) میلیارد بشکه، ایالات متحده ۲۲ میلیارد بشکه تخمین زده می‌شود که بعد از نفت خلیج‌فارس دومین منبع بزرگ انرژی جهان محسوب می‌شود. تلاش قدرت‌های فرامنطقه‌ای مانند آمریکا و تلاش چین و روسیه برای مقابله با این نفوذ، سیاست‌های منطقه‌ای ایران برای حفظ برتری در دریای خزر به همراه روسیه اهمیت سیاسی و راهبردی این دریا را برای سیاست خارجی ایران دوچندان ساخته است. بعد از فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱ مهم‌ترین مسئله‌ای که نوید شروع یک بازی پیچیده در این منطقه را می‌داد، چگونگی تقسیم منابع این دریا میان کشورهای ساحلی بود که می‌تواند بسیار بحث‌انگیز تلقی شود. به دلیل اینکه در حقوق بین‌الملل دریا در سال ۱۹۸۲ دریاهای بسته در صورت اختلاف میان کشورهای ساحلی بر سر تقسیم منابع و غیره بایستی با اجماع و رضایت همه کشورهای موجود حل و فصل شود و اصول حقوقی– دریایی مانند دریای سرزمینی و یا منطقه انحصاری– اقتصادی و غیره نمی‌تواند در مورد این دریاها صدق کند. کشورهای حوزه دریای خزر تاکنون تلاش‌های زیادی را در این باره انجام داده‌اند ولی تاکنون به نتیجه مشخصی دست نیافته‌اند. اولین تصمیم در این زمینه به سال‌های ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ بین دو کشور ایران و شوروی سابق به عنوان تنها کشورهای ذی‌نفع و موجود در دریای خزر برمی‌گردد. الف– معاهده مودت ۱۹۲۱: با انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ و تهدیدات خارجی که علیه اتحاد جماهیر شوروی و آسیب‌پذیری مرزهای آن می‌رفت رهبران انقلاب شوروی به طور یک‌جانبه تصمیم به لغو امتیازاتی را که حکومت تزاری از همسایگان خود گرفته بود، گرفتند. بدین ترتیب شرایط برای انعقاد معاهده ۱۹۲۱ فراهم آمد. این معاهده رژیم حقوقی حاکم بر دریای خزر را دگرگون کرده و با لغو انحصار کشتیرانی نظامی، تعادل و توازن در مناسبات دو کشور ساحلی دریای خزر را به وجود آورد. در این معاهده بدون اینکه دریای خزر به مناطق تحت حاکمیت ملی تقسیم شود، آزادی کشتیرانی هر یک از کشورها در پهنه دریا به رسمیت شناخته شد. در مقابل لغو امتیازاتی که روسیه تزاری در معاهده ترکمنچای تحصیل کرده بود، دولت ایران متعهد شد که حقوق مکتسبه در این معاهده را به دولت‌های ثالث واگذار نکند و اجازه ندهد که قلمرو و سرزمین‌اش به پایگاه ضدانقلاب و دولت‌هایی که امنیت اتحاد جماهیر شوروی را تهدید می‌کنند، تبدیل شود. بدین ترتیب تعادل و توازنی در حقوق و تعهدات طرفین ایجاد شد. ب– برابری حقوق ماهیگیری در معاهده ۱۹۴۰: اهمیت ماهی خاویار و دیگری حفظ دسترسی معیشتی مردمان دو کشور به ماهیگیری در کنار معاهده‌های ۱۹۲۱، ۱۹۳۱ و ۱۹۳۵ یک کادر حقوقی کاملی برای ماهیگیری به وجود آورد. هر یک از دو کشور ضمن حقوق برابر و متقابل در زمینه ماهیگیری، داشتن یک منطقه انحصاری ماهیگیری و همچنین برخورداری از اصول حاکم بر این معاهده که قابل تسری برای بهره‌برداری از سایر منابع و ذخایر دریا است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این دو معاهده یعنی ۱۹۲۱ و ۱۹۴۰ و همچنین توافقنامه‌های ۱۹۳۱ و ۱۹۳۵ منعقده بین ایران و شوروی سابق به صراحت بر اصل تساوی، اصل انحصار، اصل غیرنظامی بودن دریا، اصل همکاری، اصل حسن‌نیت، در مناسبات، اصل حسن همجواری و همزیستی مسالمت‌آمیز و اصل حفظ یکپارچگی دریای خزر تصریح شده که خودداری از آن یک بار حقوقی برای طرفین به وجود می‌آورد. یادداشت‌های ضمیمه معاهدات و موافقت‌نامه‌هایی که در قرن بیستم امضا شده است هیچ محل تردیدی بر اعمال حاکمیت برابر ایران و اتحاد جماهیر شوروی باقی نمی‌گذارد. با اعلام استقلال جمهوری‌های سابق اتحاد جماهیر شوروی و افزایش کشورهای ساحلی دریای خزر از دو به پنج کشور، رژیم حقوقی دریای خزر کنجکاوی کارشناسان را برنینگیخته بود ولی از سال ۱۹۹۱ این مسئله موضوع مطالعات گسترده حقوقی قرار گرفت. این بار به خاطر ذخایر نفت و گاز و در حقیقت تحت تاثیر ملاحظات (اقتصادی و بعضاً سیاسی) اصول حقوقی حاکم بر دریای خزر به تدریج فراموش و یا حداقل کم‌رنگ شده است. بر طبق رای نسبت به رژیم حقوقی قبل از سال ۱۹۹۱ دو رای ایران و شوروی می‌توانست موارد اختلاف را برطرف سازد ولی بعد از سال ۱۹۹۱ و تبدیل یک رای به چهار رای در قبال ایران وضعیت جدیدی را به وجود آورد. به دلیل این که ایران پای ثابت تحولات دهه ۹۰ بوده و تغییری در آن ایجاد نشده است ولی از دل اتحاد جماهیر شوروی چهار کشور جانشین در دریای خزر ایجاد شده ایران با مجموعه آرا (روسیه، آذربایجان، ترکمنستان و قزاقستان) مواجه است. در این معادله ایران وضعیت کاملاً متفاوتی نسبت به چهار کشور ساحلی دریای خزر دارد و این کاملاً منطقی و طبیعی است؛ چرا که مشروعیت حضور چهار کشور در یک طرف معادله و کفه ترازو به خاطر وجود یک کشور و یک حق رای است. به عبارت دیگر حاصل توافق چهار کشور جانشین با ایران می‌تواند وضعیت حقوقی حاکم بر دریای خزر را تعریف کند. در حقیقت ایران با پیروی از اصول مسلم حقوق بین‌الملل از جمله اصل برابری حاکمیت‌ها تمامی کشورهای ساحلی را دارای حق رای تعیین سرنوشت در دریای خزر می‌داند. در این مسیر کشورهای جانشین در سمت و سویی حرکت می‌کنند که مقصد آن تحمیل رای اکثریت عددی کشورهای ساحلی است و این در شرایطی است که به لحاظ حقوقی بدون لحاظ کردن رای ایران هیچ اکثریتی شکل نمی‌گیرد. به عبارت دیگر باتوجه به تحولات سیاسی که بر محدوده‌های حاکمیت اتحاد جماهیر شوروی اثر گذاشته است فقط ایران وزن رای خود را کما فی‌السابق حفظ کرده و تا زمانی که ایران وضعیت حقوقی جدید را نپذیرفته است، کادر حقوقی موجود در خصوص دریای خزر دارای اعتبار نبوده و هر اقدامی مغایر با اصول، روح، مبانی و مفاد این کادر است که می‌تواند مسئولیت بین‌المللی دولت ناقض تعهدات بین‌المللی را به‌دنبال داشته باشد. دولت آذربایجان باتوجه به آغاز روابط راهبردی با ایالات متحده آمریکا و دعوت از شرکت‌های آمریکایی و انگلیسی برای حفر چاه‌های نفتی در دریای خزر شروع یک تنش را در این منطقه آغاز کرده است. این کشور پس از آنکه طرحی را بر پایه عرض جغرافیایی به کشورهای دریای خزر مبنی بر حق ۲۹ درصد قزاقستان، ۲۱ درصد آذربایجان، ۱۹ درصد روسیه، ۱۷ درصد ترکمنستان و ۱۴ درصد ایران ارائه داد، با واکنش منفی ترکمنستان و ایران، سکوت روسیه و طرفداری قزاقستان از این طرح مواجه شد. ایران همواره با تاکید بر حق مشاع یعنی سهم هر یک از کشورهای ساحلی ۲۰ درصد که مورد توافق ترکمنستان هم است رسماً سیاست خود را در این باره روشن ساخته است. رقابت‌های سیاسی بین کشورهای ساحلی تاکنون یک رویه حقوقی را بین کشورهای فوق با شکست مواجه ساخته است. ایران می‌تواند با همگرایی کشور ترکمنستان و تشویق روسیه نوعی ائتلاف را در این باره انجام داده و بستر اعتماد و جلوگیری از واگرایی دو کشور قزاقستان و آذربایجان را آماده و به تصمیم‌سازی حقوقی درباره دریای خزر بپردازد. با توجه به پارامتر امنیتی و چالش‌های منطقه آسیای مرکزی و حوزه قفقاز، رقابت‌های ایران و ترکیه در منطقه و تضاد رفتاری ایران با آمریکا به نظر می‌رسد که این رهیافت با مشکلات زیادی مواجه باشد. ولی آنچه باید اهمیت داشته باشد جلوگیری از هرگونه برداشت غیرقانونی از منابع دریای خزر و تاکید بر حق مشروع و قانونی ایران در این زمینه از طرف ایران است. ایران می‌تواند با هم‌سویی راهبردی چین، هند، و روسیه در منطقه آسیای مرکزی و دریای خزر، هم‌چنین حل مسئله حقوقی این دریا در راستای کاهش حساسیت‌ها در خلیج فارس و جلوگیری از بازی خزنده برخی کشورها که درصدد هستند با موضوع خطر ایران و بزرگ شمردن اهمیت امنیت انرژی کشورشان برای جهان صنعتی که عمدتاً باعث تنش منطقه‌ای و تشویق ادعاهای کشورهای منطقه علیه ایران شده است، عمل کند.

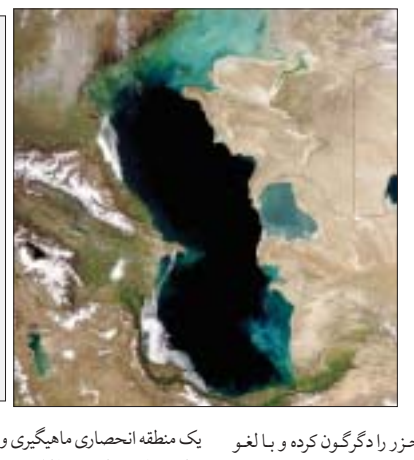

شکل‌گیری ترتیبات امنیتی در خزر

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی دو روز پیش چگونگی شکل‌گیری ترتیبات امنیتی مشترک در حوزه دریای خزر را مورد بررسی قرار داد. براساس این گزارش دو مسئله رژیم حقوقی دریای خزر و تعیین مسیر خطوط لوله انتقال نفت از موانع بسیار جدی بر سر راه همکاری‌های مشترک در حوزه دریای خزر به شمار می‌آیند که شکل‌گیری هرگونه ترتیبات امنیتی مشترک میان کشورهای منطقه نیز در گرو حل این دو مسئله است.

گرانیگاه منطقه تبدیل بیم به امید

نبی‌الله ابراهیمی

نظام کنونی بین‌الملل در چارچوب هابزی در حال حرکت است. نظامی که توزیع قدرت نابرابر و هرج و مرج به عنوان یک سیاق سیاسی تعریف می‌شود. ایالات متحده آمریکا نیز اهمیت خود را نه در ارزش‌های دموکراتیک و یا سابقه حقوق بشری آن بلکه در قدرت نظامی و سیاسی خلاصه کرده است. افرادی مانند راست (Russet) و هانتینگتون معتقدند قدرت آمریکا فزونی گرفته و قرن، قرن آمریکا است و در نتیجه جهان باثبات‌تر از قبل خواهد شد. همچنین بعد از فروپاشی شوروی سابق در سال ۱۹۹۱ رهبران کاخ سفید خود را متعهد به تئوری ثبات مبتنی بر تهاجم (سیطره یا سرکردگی) (Hegemonic Stability Theory) کرده‌اند. این تئوری استدلال می‌کند که اقتصاد آزاد در سطح جهان مستلزم یک قدرت مهاجم و غالب است. دنیا دارای یک سرکرده یا رهبر باشد، به نحوی که فقط او سیطره خود را در سراسر جهان بگشاید و نظام جهانی یکسانی را ایجاد کند. بعد از یازدهم سپتامبر ۲۰۰۱ و اشغال عراق در سال ۲۰۰۳ نوعی پارادایم پان‌جکسونیسم با هدایت راست مسیحی اصولگرا سیاق سیاست خارجی آمریکا را رهنمود بخشید. با آغاز جنجال‌سازی فعالیت هسته‌ای ایران توسط غرب و آمریکا و همچنین شرایط پیچیده و گاه بحرانی خاورمیانه مانند مسئله لبنان، فلسطین و عراق این موضوع نوعی تهدید از جانب ایران بر ضد امنیت ملی واشینگتن تفسیر و تعبیر شد. چرا که یکی از شرایط کشور هژمون همانا کنترل بر دانش هسته‌ای و تسلیحات نظامی هسته‌ای است. با این توضیحات ایران با تکیه بر قواعد حقوق بین‌الملل مانند ماده ۴ (ان‌پی‌تی) حق خویش را برای دستیابی به فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای در گفت‌وگوهای دیپلماتیک با کشورهای غربی یادآور می‌شد، ولی بر مسئله هسته‌ای ایران آن‌قدر سایه قدرت و روابط بین‌المللی حاکم بود که صحبت از حقوق بین‌الملل یک کالای لوکس محسوب می‌شد.

■ **دیپلماسی اجبارآمیز چندجانبه**

به راستی قدرت‌ها در شطرنج سیاست بین‌الملل آن‌طور مهره‌های خود را هماهنگ می‌سازند که در موارد تفارق و تناقض با ارائه امتیازدهی به منافع ملی خویش به طور آشکاری از حق بازیگران منطقه‌ای گذشته و بر حق بازیگری بین‌المللی خود تاکید می‌کنند. ایالات متحده با یک راهبرد درازمدت در برابر مسئله هسته‌ای ایران و با استفاده از دیپلماسی اجبارآمیز چندجانبه و خرید سیاسی چین و روسیه و همراهی اروپا توانست در شورای امنیت قطعنامه ۱۶۹۶ را طبق فصل ۷ منشور سازمان ملل به تصویب برساند و این در حالی بود که دو کشور چین و روسیه دارای روابط گسترده سیاسی و اقتصادی با ایران بودند. در اینجا ماهیت و سرنوشت نظام بین‌الملل و الگوهای حاکم بر آن را متوجه می‌شویم.

■ **بسته‌های ابهام‌آمیز**

خاویر سولانا مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا قبل از قطعنامه ۱۶۹۶ شورای امنیت، بروکسل را به قصد تهران برای انتقال پیام کشورهای ۱+۵ که بسته‌ای موسوم به بسته پیشنهادی اروپا بود، ترک کرد. مقامات ایران نیز به‌رغم تصویب قطعنامه ضدایرانی شورای امنیت که راه فشار بر ایران را به طور نسبی هموار ساخت در ۳۱ مردادماه یعنی اواخر ماه اوت به این بسته جواب داده تا وفای به عهد کنند. آقای لاریجانی جواب بسته مذکور را به سفرای کشورهای ۱+۵ داد تا آنها جزئیات را به رهبران خویش منعکس سازند. هم جواب ایران به بسته اروپا و هم جواب اروپا به بسته ایران موجی از بیم و امیدها را به همراه داشت. حال آیا مسئله اصلی می‌تواند با انتقال فناوری به ایران و حمایت از عضویت ایران در WTO حل شود؟ با صراحت می‌توان گفت که تنگنای امنیتی کنونی میان ایران و آمریکا تاکنون بی‌سابقه بوده است. آمریکا دستیابی ایران به چرخه کامل سوخت هسته‌ای را مقدمه‌ای برای ایران اتمی و به هم خوردن موازنه قدرت در خاورمیانه و در نتیجه تهدید امنیت ملی خویش تلقی می‌کند. در مقابل ایران نیز توقف غنی‌سازی اورانیوم را که حق ذاتی خود می‌داند نوعی هموار کردن بستر راهبرد آمریکا یعنی استحاله امنیت ملی خود قلمداد می‌کند. پس شاید احتمال برود که آینده‌ای پرچالش در انتظار خاورمیانه و خلیج فارس باشد، چرا که نفوذ تاریخی ایران در عراق نوین از یک طرف و دیگری اعتماد به نفس تهران بعد از پیروزی حزب‌الله لبنان در جنگ ۳۳روزه با اسرائیل، روند معادلات منطقه‌ای را برای سیاست ایران تغییر داده است و این تغییر به احتمال زیاد به خرید زمان منجر می‌شود که می‌تواند نوعی کشاکش، تهدیدها و چالش‌های سیاسی و امنیتی را در پی داشته باشد. دیپلماسی ایران در چارچوب بسته پیشنهادی ایران دو هدف را دنبال می‌کند. اول «نشان دادن آمادگی کشور برای حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات و فرصت به دیپلماسی» و دوم «کوتاه نیامدن بر حق توسعه فناوری هسته‌ای یعنی عدم قبول توقف غنی‌سازی» که این همان دوراهی موجود را هم برای ایران و هم برای غرب نمایان می‌سازد. آیا دیپلماسی زیر چتر گفتمان امنیتی ادامه پیدا خواهد کرد یا کار به شورای امنیت سازمان ملل خواهد کشید؟ بدیل شورای امنیت امری کاملاً پیچیده و سخت به‌خصوص برای کشورهای اروپایی، روسیه و چین خواهد بود. هیچ‌کدام از این کشورها موقعیت ایران را در منطقه خاورمیانه منکر نیستند. ایرانی که از زمان انقلاب اسلامی همچنان محبوبیت خود را نزد افکار عمومی، کشورهای عربی و اسلامی به‌خصوص بعد از حوادث اخیر لبنان حفظ کرده است. دیگر آنکه کشورهای خارج از شورای امنیت مانند ایتالیا که خواهان افزایش نقش خود در خاورمیانه و دارای روابط گسترده‌ای با ایران هستند و ژاپن که قصد دارد دست به سرمایه‌گذاری‌های زیادی در بخش نفتی ایران مانند حوزه نفتی آزادگان بزنند، نمی‌توانند به آسانی با تحریم ایران به خصوص تحریم نفتی کنار بیایند. ولی این را نیز نباید فراموش کرد که محور چین و مسکو با راهبردی مشترک یعنی نوعی باج‌دهی پلکانی و قطره‌ای به آمریکا و دیگری همراهی بی‌بدیل انگلستان و آلمان با سیاست‌های آمریکا در قبال ایران قاعده بازی به شدت پیچیده و گاه با سردرگمی مواجه است.

■ **دیپلماسی تردیدآمیز**

اصولاً سیاق دیپلماسی و یا همان حل و فصل مسالمت‌آمیز اختلافات در چارچوب منافع ملی و بر مبنای سیاست خارجی چه به شکل سنتی و مدرن خود حتی در دوران جنگ و بحران ادامه می‌یابد پس هیچ‌گاه نمی‌توان پایان دیپلماسی را تصور کرد. به هر صورت چندصدایی قدرت‌های تاثیرگذار بر سامانه بین‌المللی امروز می‌تواند بیم‌ها و امیدهایی را برای دیپلماسی هسته‌ای کشور در پی داشته باشد.

■ **الف – بیم‌ها**

این رهیافت با توجه به قطعنامه شورای امنیت (۱۶۹۶) نوعی دیپلماسی در سایه فصل هشتم منشور خلاصه می‌شود، رهیافتی که شکست آن پیامدهای سلبی و گاه ناگوار خواهد بود. به هر حال شکست دیپلماسی نوعی عدم تعادل و بی‌اطلاعی از نتیجه را به همراه خواهد داشت که این رویه بی‌اعتمادی و معمای امنیتی بیشتری را برای بازیگران منطقه‌ای (ایران) و بین‌المللی (۱+۵) آشکار می‌سازد.

■ **ب– امیدها**

چالش امنیتی موجود هسته‌ای کشور می‌تواند با رهیافت کلان دیپلماسی به چالشی سیاسی و قابل مذاکره تبدیل شود. این رهیافت اولین نتیجه‌اش کاهش محذورات، امید به آینده، درک متقابل و تعامل بین‌المللی خواهد بود که راه اعتمادسازی و دوری از تنش را هموار می‌سازد.

ایران آمادگی خود را برای مذاکره در هر تاریخی که غرب پیشنهاد دهد اعلام کرده و احتمالاً در صورت بروز هر گونه مذاکره احتمالی تهران می‌تواند به گسترش حوزه کشورهای مذاکره‌کننده همانند ایتالیا و ژاپن و غیره که در خاورمیانه و خلیج‌فارس منافع راهبردی دارند دست بزند. پس آیا با ادامه مذاکرات می‌توان پیش‌بینی کرد که فضای حاکم بر موضوع هسته‌ای ایران از رهیافت امنیتی به رهیافتی سیاسی تبدیل شود. نفس مذاکرات می‌تواند نوعی شکست سیاسی واشینگتن جهت اعاده سریع و ضربتی پرونده ایران در شورای امنیت قلمداد شود چرا که این کشور همواره اقدام پیشگیرانه را در قبال پرونده ایران از طریق شورای امنیت درخواست کرده بود. با تبیین دو رهیافت امیدها و بیم‌ها در رویکرد دیپلماسی متوجه می‌شویم که حفظ منافع کشور در چارچوب اعتمادسازی و دوری از تنش تا حد زیادی می‌تواند این امر را مرتفع سازد.

■ **چکش تعادل**

اصولاً کشورهایی که در مرکز ثقل منطقه‌ای قرار دارند می‌توانند تا حد زیادی آینده منطقه‌ای را تعیین و تعریف کنند. ایران در منطقه خاورمیانه و خلیج‌فارس از اهمیت ویژه‌ای در سیاست بین‌الملل قرار دارد. غرب نگران است که هر گونه برخورد با ایران برخورد با غرب و دنیای اسلام را شدت بخشد که این رهیافت به ضرر راهبردی آن کشورها تمام می‌شود. برخورد با ایران نوعی عدم تعادل را در منطقه مثلاً در عراق و لبنان به وجود می‌آورد. به هر حال توجه به رهیافت مذاکره و دیپلماسی می‌تواند تا حد زیادی الگوی چکشی تعادل را میان ایران و گروه ۱+۵ به وجود آورده که به کاهش تنش و بحران در منطقه خاورمیانه منجر می‌شود. غرب با رویکرد امنیتی در شورای امنیت نوعی الگوی بحرانی را برای خاورمیانه تزریق می‌کند که این الگو پیامدهای منفی و عدم تعادلی را به وجود می‌آورد. در پایان نیز ایران می‌تواند چکش تعادل را با «اعتمادسازی و توجه عقلانیت به مسائل «کارشناسی سیاست بین‌المللی»، «توجه به در سیاست خارجی» و «شروع یک جریان عام سیاستگزاری»، «اجماع در تصمیم‌گیری» و توجه به منافع ملی به وسیله سیاست خارجی ایجاد کرده و به بسترسازی و تنش‌زدایی و استفاده از فرصت‌ها بپردازد. پس چکش تعادل می‌تواند از پارادایم هابزی و هرج و مرج ناشی از سیاست قرن بیست و یکمی آمریکا جلوگیری کرده و بیم‌ها را به امیدها تبدیل سازد.

خبرها

احتمال مذاکره ایران در مورد تعلیق محدود غنی‌سازی

فارس: سخنگوی سابق شورای عالی امنیت ملی گفت: تهران ممکن است مایل به بحث درباره تعلیق موقت و بسیار محدود غنی‌سازی اورانیوم تا جایی که مانع پیشرفتش در زمینه انرژی هسته‌ای نشود، باشد. علی آقامحمدی در گفت‌وگو با خبرگزاری فرانسه تصریح کرد: «کشورهای خاص غربی خواستار تعلیق غنی‌سازی هستند اما در واقع آنها تعلیق نامحدود را می‌خواهند. آنها خواستار جلوگیری از دستیابی ایران به فناوری هسته‌ای هستند.» وی افزود: «اما درباره تعلیق می‌توان هنگام مذاکرات بحث کرد. اگر هدف آن جلوگیری از دستیابی ایران به فناوری باشد غیرقابل قبول است اما اگر برای دریافت تضمین‌هایی برای ماهیت صلح‌آمیز برنامه ما باشد ما می‌توانیم در این باره بحث کنیم.» آقامحمدی تصریح کرد: «تحریم‌های سازمان ملل می‌تواند کمی مشکل‌آفرین باشد اما موضع ایران را تغییر نمی‌دهد. غرب باید نقش ایران را به عنوان یک قدرت منطقه‌ای بپذیرد.»

پیشنهاد سولانا برای گفت‌وگو با تهران

ایرنا: در آستانه پایان مهلت شورای امنیت سازمان ملل به ایران برای تعلیق غنی‌سازی اورانیوم، «خاویر سولانا» کمیسر عالی سیاست خارجی اتحادیه اروپا برگزاری نشستی با «علی لاریجانی» دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران را پیشنهاد کرد. روزنامه فیگارو چاپ پاریس دیروز با درج این خبر، همچنین نوشت: سولانا پیشنهاد گفت‌وگو با لاریجانی را برای قبل از پایان هفته جاری ارائه داده است.

تمایل ایران به پیشنهاد روسیه برای ساخت نیروگاه هسته‌ای

ایسنا: خبرگزاری نووستی به نقل از فردی که وی را «یک سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران» خواند گزارش داد که ایران تمایل دارد روسیه پیشنهاد دهنده اصلی در مناقصه ساخت دو نیروگاه برق هسته‌ای جدید این کشور باشد که احتمالاً یکی از آن دو در روسیه ساخته خواهد شد. این خبرگزاری ادامه داد: اتم استری اکسپورت شرکت انحصاری تجهیزات و خدمات برق هسته‌ای روسیه بر روی ساخت نیروگاه هسته‌ای بوشهر کار می‌کند که قرار بود تا پایان ماه سپتامبر سال جاری میلادی فعالیتش را آغاز کند. اما این تاریخ به نیمه دوم سال ۲۰۰۷ موکول شد. این گزارش به نقل از این سخنگوی سازمان انرژی اتمی ایران که نامی از او نبرد، افزود: ما می‌دانیم که روسیه در این مناقصه شرکت خواهد کرد و امیدواریم یکی از پیشنهاددهندگان اصلی مناقصه باشد.

مدرکی در مورد دخالت ایران در عراق وجود ندارد

ایسنا: سید عبدالعزیز حکیم از ایران در برابر اتهامات واشینگتن مبنی بر دخالت در عراق دفاع کرد و گفت که دولت آمریکا هنوز شواهد و مدارکی را برای اثبات ادعای خود ارائه نکرده است. رئیس مجلس اعلای عراق و رهبر ائتلاف یکپارچه، در گفت‌وگو با خبرگزاری آسوشیتدپرس افزود: هیچ یک از ما هرگونه دخالت از سوی ایران و یا هر کشور دیگری را نمی‌پذیرد. ایرانی‌ها بارها بر استقلال عراق تاکید ورزیده‌اند. آنها قصد دخالت در امور (داخلی) عراق را ندارند. سید عبدالعزیز حکیم با اشاره به جو اتهام‌زنی میان واشینگتن و تهران اظهار داشت: امیدواریم که به روش‌های مسالمت‌آمیز حل و فصل شوند.

تاکید چین بر حل مسالمت‌آمیز پرونده هسته‌ای ایران

گروه سیاسی: پرونده هسته‌ای ایران و رایزنی در مورد آن، این بار عباس عراقچی معاون حقوقی و امور بین‌الملل وزارت خارجه را راهی چین کرد. او سومین معاون وزیر خارجه است که پس از باقری و صفری این روزها عازم کشورهای مختلف می‌شود تا در مورد موضوع هسته‌ای ایران و حل آن رایزنی کند. عباس عراقچی نیز قرار است در مدت اقامت ۲۴ساعته خود در پکن در زمینه روابط دوجانبه و حل مسئله هسته‌ای ایران از راه‌های دیپلماتیک و مسالمت